

Barne- og familiedepartementet

Innspill fra Røde Kors til samarbeidsstrategien for barn i lavinntekt

Røde Kors møter hvert år tusenvis av barn og unge gjennom våre aktiviteter. Vi tilbyr flere aktiviteter som treffer de fattigste familiene i landet. Frivilligheten spiller en viktig rolle i å bidra til positive, gratis opplevelser for dem som har dårlig råd. Vi har blant annet gratis møteplasser og leksehjelp med matservering, språktrening for innvandrere, økonomisk veiledning for tidligere innsatte, arbeidstrening for ungdom på våre ungdomshus *Fellesverket* og tiltak som støtter foreldre, som arbeidstrening for kvinner.

Vi ser at dette nytter. Det er likevel ikke nok. Frivilligheten kan aldri løse utfordringene som familier i fattigdom opplever, men vi kan bidra med positive opplevelser og erfaringer i hverdagen. Som samfunn må vi ta et krafttak for å sikre at flere barn får et bedre liv med de samme mulighetene som andre. Dette er en utfordring som bare kan løses i fellesskap. Vi trenger en politikk som setter barn og unge først. Derfor vil vi takke regjeringen for at den tar utfordringen på alvor, og setter fattigdom blant barn og unge på dagsorden. Dette er ekstra viktig i lys av dagens situasjon, hvor barn som ikke hadde det bra fra før, nå er ekstra sårbare, og hvor det er stor fare for at det vil bli en økning i fattigdommen i Norge.

Vi snakker ofte med barn som er bekymret for om foreldrene deres har det bra, om de har nok mat, og de er bekymret for å måtte flytte. Vi snakker også med ungdom som forteller at det også er viktig å komme på leksehjelp og Røde Kors' aktivitetshus fordi man kan spise der. Vi snakker med foreldre som vil det beste for barna sine, og som gjør det de kan for å skjerme barna fra konsekvensene av familiens situasjon. Vi ser at fattigdom handler ikke bare om at barn går glipp av muligheten til å delta på sosiale arenaer. Mange hjem ser seg nødt til å hoppe over måltider, tak over hodet er ingen selvfølge, og mange er prisgitt en rekke hjelpetiltak for å få hverdagen til å gå rundt. Røde Kors er ekstra bekymret for at sammenhengen mellom fattigdom og psykisk uhelse forsterkes på grunn av situasjonen Corona-viruset har skapt, og at dette vil få konsekvenser allerede nå og på lang sikt.

Røde Kors håper at samarbeidsstrategien vil sette gode rammer for langsiktig samarbeid og god arbeidsfordeling, ikke bare for å dempe konsekvensene av å vokse opp i fattigdom, men for å bidra til en reduksjon i antall barn i fattigdom.

Under finner dere Røde Kors' innspill til samarbeidsstrategien fordelt på følgende temaer:

- 1. Barnetrygd*
- 2. Fritidsaktiviteter*
- 3. Foreldrestøttende tiltak*
- 4. Samarbeid mellom kommuner og frivillige organisasjoner*

Innspillene løfter betydningen av å gi familier en romsligere økonomi, viktigheten av å sikre at midler imøtekommer barn og unges individuelle behov, og behovet for støttetiltak og lokalt samarbeid. I arbeidet er det helt avgjørende å sikre medvirkning fra barn og unge selv.

God medvirkning gir bedre aktiviteter, nye løsninger og sikrer at deltakere er aktive eiere av prosjektet de deltar i. God medvirkning er helsefremmende, og WHO anerkjenner medvirkning som en viktig folkehelsefaktor. I et folkehelseperspektiv er barns medvirkning særlig viktig fordi det sikrer et eierskap til lokalsamfunnet. Man opplever mestring ved å faktisk bli spurt, og å delta i utvikling av samfunnet rundt seg i viktige spørsmål som definerer hverdagen. Dette gjelder også i aktiviteter i frivilligheten. Barn og unges rett til medvirkning må sikres, og barn og unge må tas med i planlegging av fritidsaktiviteter lokalt. Kommunene bør være fanebærere, og støtte ulike medvirkningstiltak i organisasjonene, for å gi et felles løft for barn og unge i kommunene, men særlig for dem som ikke opplever å bli så involvert i det daglige.

1. Barnetrygden må økes

Barnetrygden er den eneste reelt universelle kontantytelsen vi har. Den er også en trygg inntektskilde for familier som lever i fattigdom, uten å være en ordning «for de fattige». Barnetrygd har også fordelene av å unngå stigmaet som kan følge med andre ordninger. Og kanskje det viktigste, barnetrygden faller ikke bort i det man begynner å få inntekt på annet vis. Å øke barnetrygden vil gi ordningen den omfordelende effekten den er ment å gi, og den vil hjelpe barn her og nå. Å øke den så det monner vil kunne avlaste presset på foreldrene, redusere stressnivået i familien og gi foreldre mer tid til å vise god omsorg. Det vil også kunne bidra til å rive ned barrierer og åpne flere muligheter for barna.

Mange kommuner legger barnetrygden inn i inntektsgrunnlaget ved utmåling av sosialhjelp. Dermed oppfylles ikke formålet med loven for de familiene som trenger det mest. For at barnetrygden skal virke etter hensikten for de familiene som har minst, må man stoppe avkortning av sosialhjelp. Regjeringen har argumentert for at en lovendring kan føre til at kommunene blir mindre oppmerksomme på lovens krav til individuelle vurderinger, slik at stønadsnivået i praksis standardiseres og dermed undergraver prinsippet i loven om rett og plikt til å utøve skjønn. Det er vanskelig å se at denne vurderingen undergraves ved at barnetrygden holdes utenfor. Saksbehandlere vil fortsatt kunne foreta sin individuelle vurdering av hvor mye familien kan motta i sosialstønad. Kommunene kan selv ta saken i egne hender og endre praksis slik at barnetrygden også kommer lavinntektsfamilier til gode. Vi oppfordrer særlig de kommunene hvor det lever mange barn i lavinntektsfamilier til å ta grep raskt.

Røde Kors mener:

- a) at barnetrygden bør økes for alle barn fra 0-18 år, med betydelig økning på sikt.
- b) at barnetrygden skal ikke regnes som en del av inntekten ved beregning av sosialhjelp.
- c) at det må sørges for lik praksis i alle kommuner.

2. Fritidsaktiviteter (se også vedlegg)

Alle barn skal ha rett til en selvvalgt fritidsaktivitet. Arbeidet med implementeringen av fritidserklæringen må derfor sikre barn og unges medbestemmelse. Barn og unge må selv få velge hva slags fritidsaktivitet de ønsker å delta i og hva de vil gjøre på fritiden. Dette har viktige implikasjoner for utformingen av en mulig fritidskortordning. Det hjelper ikke å få støtte til fotball, hvis alle vennene dine går på dans i privat regi. Røde Kors erfarer også at noen barn og unge trenger større frihet, et sted

å være og kontakt med trygge voksne. Derfor er åpne, lavterskel møteplasser et godt alternativ til organiserte fritidsaktiviteter. Mange barn har større behov for et sted å være mandag til fredag, enn å delta i et idrettslag eller kulturskole.

Røde Kors mener:

- a) at barna skal kunne delta i de aktivitetene der vennene deltar, og velge aktiviteter ut ifra egne evner, interesser og muligheter for mestring. En for snever definisjon av fritidsaktiviteter kan føre til at barna ikke får delta i aktiviteter sammen med sine venner, og kan være til hinder for mangfold av interesser, talenter og mestringsfølelse.
- b) at barn og unges rett til medvirkning må sikres, og at barn og unge må tas med i planlegging av fritidsaktiviteter lokalt.
- c) at en eventuell fritidskortordning må sikre deltakelse for de barna som i dag står lengst unna aktivitet. Det er også en risiko for at det kan utvikles annenrangs aktiviteter for de fattigste ved at tilskuddsordningen er for liten. Det er viktig å sørge for at dette ikke kun blir en rabattordning for de som allerede er i aktivitet.
- d) at det må sikres at foresatte ikke må legge ut/forskuttere kostnader, da det vil ramme dem som har minst.
- e) at gratis steder å møte venner for uorganiserte aktiviteter kan være et veldig viktig tilbud for mange unge, og vil komplementere tilbudet om organiserte fritidsaktiviteter.
- f) at økonomiske støtteordninger ikke bare må dekke oppstart, men også sikre langvarig drift av gratis sosiale møteplasser.
- g) at det må sikres informasjon til målgruppa og forståelse av barnas rettigheter og muligheter, (særlig blant minoritetsforeldre).

3. Foreldrestøttene tiltak

Røde Kors erfarer at betydningen av møteplasser og sosialt nettverk er stor. Vi har norsktrening/språktrening for foreldre som et supplement til introduksjonsprogrammet, samt flyktningguide, aktiviteter på mottak som kan bidra med gjensidig læring og respekt, møteplasser for småbarnsmødre hvor de kan utveksle erfaringer, leksehjelp og ungdomsklubber, ferieaktiviteter og andre tilbud for familier med svak økonomi og lite nettverk.

Alle foreldre må gis mulighet til å bidra og barn og unge fortjener å se på mamma og pappa som en ressurs, uavhengig av om de deltar i arbeidslivet eller ikke, og der er frivilligheten både er en **aktør** og en **arena**. I tillegg til å få hjelp av Røde Kors når livet buttrer imot, kan man også selv bidra og oppleve mestring og verdighet gjennom frivilligheten. I et samfunn hvor det kreves mer og mer teknisk forståelse, høyere utdanning og språkkompetanse, ser vi at noen grupper faller fra. Røde Kors oppfordrer til at det legges til rette for et samfunn hvor også dem som faller utenfor i andre sammenhenger får bidra, og gjennom sitt bidrag fremstå som gode rollemodeller for sine barn og lokalsamfunn. Det er viktig for barn å vokse opp å se at mamma og pappa bidrar.

Røde Kors mener:

- a) at det må gis støtte til lavterskel møteplasser, som gir mulighet for deltakelse for foreldre og barn gjennom hele livsløpet, og gjennom hele etableringsfasen.
- b) at frivilligheten må anerkjennes som støtteaktør av det profesjonelle hjelpeapparatet og kommunene, samarbeidet med det kommunale må forbedres, og samarbeidsstrategien bør sikre at alle som jobber med og skal gå i gang med et fattigdomstiltak undersøker hva som finnes av tiltak i kommunen eller frivilligheten fra før av.
- c) at det må legges til rette for et samfunn hvor også dem som faller utenfor i andre sammenhenger får bidra, og gjennom sitt bidrag fremstå som gode rollemodeller for sine barn og lokalsamfunn.

4. Tettere samarbeid mellom det offentlige og frivillige organisasjoner

Kommunene, særlig de med et stort antall barn som lever i fattigdom, må gjennomføre en kartlegging av hvilke støttetiltak og tilskuddsordninger som finnes lokalt, og unngå at man oppretter overlappende tiltak og ordninger. Riksrevisjonen har funnet at kun et fåtall kommuner har gjennomgått hvilke tiltak som finnes for barn i lavinntektsfamilier. Røde Kors har selv erfart at kommuner setter i gang tiltak som allerede er godt etablerte og i frivillig regi.

Samtidig er det avgjørende at kommunene støtter frivillige organisasjoner som tilbyr arenaer hvor de som faller utenfor både kan delta og bidra. Dette gjelder særlig støtte til gratis sosiale møteplasser hvor barn og unge kan få en alternativ arena for mestring og utvikling, og til møteplasser hvor foreldre kan få språktrening, kjennskap til rettigheter, bygge nettverk og utveksle erfaringer.

Det er viktig at det profesjonelle hjelpeapparatet og kommunene anerkjenner frivilligheten som et supplement til det offentlige tilbudet. Frivilligheten er til stede når kontordørene stenger, og ofte er det lavere terskel for å ta kontakt med frivilligheten. Vi må bygge flere broer mellom det offentlige og frivilligheten.

Riksrevisjonens undersøkelse av barnefattigdom fra 2014 påpekte at det var liten sammenheng mellom hvor mange barn som levde i lavinntektsfamilier i en kommune, og hvor mange tiltak kommunen hadde mot fattigdom. Kommuner som omtalte fattigdom blant barn og unge i planverket sitt, hadde derimot flere tiltak enn andre. Det viser at forankring og økt oppmerksomhet kan i seg selv bidra til gode og treffsikre tiltak for barn og unge som vokser opp i fattigdom.

Røde Kors mener:

- a) at alle som jobber med og skal gå i gang med et fattigdomstiltak må undersøke hva som finnes av tiltak i kommunen fra før.
- b) at kommunene bør inngå forpliktende samarbeid med frivillige organisasjoner i et langsiktig perspektiv for å møte de utfordringene barn og unge med særlige behov opplever.
- c) at alle kommuner, særlig de med et høyt antall barn som lever i fattigdom, må innarbeide fattigdomstiltak i alle relevante deler av planverket.

For mer informasjon ta kontakt med:

*Elisabeth Dahl Hansen
Seniorrådgiver humanitære programmer
E-post: elisabeth.hansen@redcross.no
Mobil: 916 38 460*

*Camilla Ringdal Dukefos
Programleder barn og unge
E-post: camilla.ringdal.dukefos@redcross.no
Mobil: 917 17 596*